

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELEN

minden hónap közepén és végén
legalább 1 iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamsauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
széri hirdetéskor						
	ft	kr	kr	kr	kr	kr
1/6 lap	14	36	70	120	180	200
3/6 "	7	18	35	60	80	100
4/6 "	350	9	1750	30	40	50
2/6 "	175	450	875	15	20	25
1/6 "	90	225	440	750	10	1250

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beklüdü mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadnak Haasenstejn és
Vogler urak Pest, Bécs, Prága stb.
Mellékletek 6 o. é. fiba számítottak, a szükséges
példányszámról a kiadóhivatal ad felvilágosítást.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Szerkesztői szó.

Az „Erdélyi Gazda“ jelen számával pályafutásá-
nak negyedik évét tölti be, s ha közlönyünk a t. ol-
vasó közönség szíves méltánylását kiérdemelni sze-
rencsés lehetett, ezt egyedül buzgó és szakavatott
munkatársainknak köszönhetjük.

Midőn becses szellemi támogatásukat a jövőre
nézve is kikérjük, egyszersmind biztosíthatjuk t. olva-
só-közönségünket, hogy lapunk változatosságának eme-
lésére újabb lépéseket is tettünk és kivált a reánk
oly nagy horderóval bíró bécsi világkiállításról a leg-
hitelesebb forrásból fogunk eredeti tudósításokat kö-
zölhetni.

Végre a t. szerkesztőségeket tiszteletteljesen kér-
jük, szíveskedjenek a cserepéldányokat továbbra is
fenntartani.

Kolozsvártt, 1872 december 30-án.

Az „ERDÉLYI GAZDA“
szerkesztősége.

Gyümölcsseim.

III. Körték.

(Folytatás.)

Davy — Erdei vajoncza. (Lásd alább.)

Diel vajoncza. (Diel's Butterbirne; Beurré Diel.

Jókora nagy, tojásdad, mindkét végén tompa, hasas,

buczkos körte, melynek egyik oldala gyakran hizot-
tabb, mint a másik, Szára rövid, jókora mély, fahéj-
szin rozsdával bevont falu mélyedésbe helyezett. —
Kelyhe nyílt; bőre kissé érdestapintatu, aransárgás
fakó pettyekkel sűrűn behintett és márványozott, na-
pos oldalán néha halvány-pirossal szinezett. Husa fe-
hér, félfinom, olvadó, teli cukros, zamatos lével. Érik
oct.—nov. I. rendű, kitünő. — Fája elég erőteljes,
ritkás lombozatu; vadonczon és birsen egyaránt disz-
lik; termékeny. Nálam az elmúlt, rendkívül hideg tél
e fajt is megcsigázta; de év folytán ismét neki erő-
södött. Széles elterjesztésre méltó. (Kert füz. V. füz.
115—122. I. és KG. 1871. II. 589.)

* * *

Douillard Alexandrina körte. (Alexandrine Douil-
lard.) Középnagy, néha jókora nagy, hosszas, szabály-
talan körtealaku; kelyhes végén hasas, szára felé
elvékonyodó, derekán bordázott; szalmasárga bőrű,
vörhenyessel pontozott és kivált szára és kelyhe kö-
rül szürkéssel márványzott körte. Husa fehér, olvadó,
finom; leve bő, cukros, kellemes-zamatu. Érik oct.
I. rendű. Fája erőteljes, sűrűlombos, igen termékeny.
Birsén is diszlik; de, ha tartós fát akarunk, vadoncra
oltsuk. Ez is egyike lesz azon fajoknak, melyek al-
földünkön is haszonnal tenyészthetők. Terjesztésre
jó lélekkel ajánlhatjuk. (KG. 1867. 728. és 1870.
792. I.)

* * *

Edward királykörteje. (King Edward's; Edvard's Königsbirne.) Nagy, hosszas gula vagy kobakalaku körte; bőre finom, édes, bágyadtan fénylő, zöldessárga, napos oldala élénk vörössel mosott, rozsdás foltok és pontokkal hol sűrűbben, hol ritkásan behintett. Husa finom, zölde, magháza körül köves; leve bő, fanyarsavanyú. Érik sept.—oct. III. rendű, néha azonban, ha fanyarsága csekélyebb mértékben mutatkozik, II. rendű. Itt az alföldön. folyvást igen fanyarnak s a szájat összehúzóknak mutatta magát. Kovács, a Kalauzban I. rendűnek nevezi. Nála hihetőleg kötöttebb a föld, mint az alföldön. Ez lehet oka, hogy nála jobb mint nálam, nová a King Edward's már csak annál fogva sem való; mert rendkívül bujanövésű fája igen kényes természetű. Ágai az elmúlt tél folytán majd mind lefagytak nálam s csak a fagy foltokkal sűrűn megrakott derekáról eresztett nyár folytán új hajtásokat. (KG. 1872. I. 75.)

Egri körte. (Virgouleuse.) Középnagy, gulaalaku körte; kelyhes végén gömbölyű, szára felé elvékonyodó s tompa hegyben végződő; szára és kelyhe többnyire a fölületre helyezvük a két végén Bőre sötétzöld, értével halványzöld, kissé érdestapintatu, apró, szürkés pontokkal pontozott s kelyhe körül fahéjszin, rozsdával bevont. Husa sárgásfehér, gyakran zöldefehér, finom, olvadó, vajszerű; magtokja körül köveszemcsés; leve bő, cukros, borizű, sajátszerű finom zamatu. Érik nov.—dec. I. rendű. Fája egésszéges, edzett természetű, rendkívül termékeny. Termete hasonló az ágaitól meg nem fosztott jegenyefa termétéhez. Rendkívül sűrűn előtörő hajtásait évenként ritkítanunk kell; különben keveset és izetlen gyümölcsöket terem. Széles elterjesztésre méltó még az alföldön is. (KG. 1871. II. 611.)

Erdei vajoncza körte. (Holzfarbige Butterbirn; Davy; Fondant des bois.) Nagy vagy igen nagy; változóalaku, többnyire tojásdadgömbölyű vagy tompakup alakú, szára felé gyakran behajtott körte; szára vékony, fás, sekély üregbe helyezet, kelyhe nyílt, fölálló, sekély üregben ülő. Mind szára, mind kelyhe körül egyenetlen emelkedések, bütykök szoktak rajta előfordulni. Bőre finomam érdes, csaknem egész fölületén fahéjszin, rozsdával bevont, napos oldalon vörössel mosott s szürkével sűrűn pontozott. Árnyas helyen nőtt gyümölcsöknél néha a rozsdá hálózat is hiányzik s az ilyenek aztán halvány-zöldszínűek. Husa fehér, velős, vajszerű, olvadó; leve bő, cukros, illatos. Érik sept.

oct. I. rendű. — Fája erőteljes, edzett-természetű, rendkívül termékeny. Kár, hogy gyümölcsseit érés előtt a szél könnyen lehányja a fáról! Védett helyen megbecsülhetlen körtefaj: de az alföldön alig találhatnánk számára elég biztos helyet. (KG. 1872. I. 69.)

Ezée-i jó körte. (Gute von Ezée; Bonne d' Ezée.) Középszerű, néha jókora nagyságu körte; — alakja változó, de többnyire gula vagy kobakalaku, tompavégű; bőre sima, sáppadt zöld, értével sárgás; zölde pontokkal s szürke foltokkal szeplőzött s napos oldalán némi pirosas mosattal némelykor ellátott; szára hol a fölületre, hol sekély mélyedésbe helyezett, valamint nyílt kelyhe is. Husa fehéres, finom, olvadó; leve igen bő, — a francia gyümölcsészek szerint — cukros és igen kellemes-zamatu; nálam azonban teljesen vizizű, szóval izetlen. Érik sept. végén. Alkalmas körülmények közt I. rendű. Fája elég erőteljes, de az oly nedves és rendkívül hideg telet, milyen volt az 187 $\frac{1}{2}$ -diki, kár nélkül ki nem bírja. Szép gulafákat nevel s rendkívül termékeny. Nem az alföldre való. Kötöttebb talajban és védettebb helyen azonban tanácsos volna vele kísérletet tenni. (KG. 1871. I. 74. és KG. 1871. II. 586.)

Ferdinand koronaörökös körte. (Hardempont's Winter-Butterbirn; Kronprinz Ferdinand v. Oestereich; Hardempont d'hiver (Royer); Beurré d' Aremberg (Leroy) stb.) Nagy, Kálmán körte alaku gyümölcs; mindkét végén tompa; zöme derekára esik; kelyhes vége bütykös, mely tulajdonsága derekán s egyebütt is kivehető; egyik oldala gyakran hizottabb mint a másik. Bőre keménykés, hamvas-zöld, értével világosabb s kissé citromsárgába játszó; apró pontokkal sűrűn pontozott. Rozsda foltok ritkán tűnnek elő fölületén. Husa fehér, olvadó, vajszerű, magháza körül sem köves; leve bő, cukros, finomizű, zamatos. Érik nov.—febr. I. rendű, kitünő. Fája elég erőteljes, korán és bőven termő. Nálam az elmúlt télen termőrugyei elfagytak s egy némely fán fagyfoltok is támadtak e fajnál. Ily rendkívüli hideg tél azonban ritkán szokott ismétlődni s így e fajt, már csak finom gyümölcsei végett is kár volna kertünkben nélkülöznünk. (KG. 1872. I. 73. I.)

Giffard vajoncza. (Giffard's Butterbirn; Beurré Giffard.) E körtefajt 1865-ben kaptam „Colmar Nélis” álnév alatt Bátorkeszi-ből. Már 1870-ben bemutatta nálam első gyümölcsseit, melyek, miután aug. 6-ikén

már teljesen megérték, határozottan bizonyossá tettek a felől, hogy a „Colmar Nélis,” mely egyike az I-ső rangu téli körtéknek, nem valódi nálam. Ekkor még csak gyanítottam, hogy álnevű fajom alkalmasint a Giffard vajonca lesz. Ekkor hozattam meg aztán a Giffard vajonzát Lucastól és a Colmar Nélist Oberdiecktől. E két, újabban meghozatott fajt aztán az én gyanus Colmar Nélis fámra oltva s növényzetöket egymás közt is, a leírásokkal is összehasonlítva győződtem meg, hogy a Bátorkesziből kapott fajom csakugyan nem más, mint a Giffard vajonca, mely egy középnagy s néha kisebb, körtealaku vagy csigaalaku, füzöld, később sárgás, szára és kelyhe körül sima rozsdával bevont, napos oldalon pirossal mosott körte Husa fehér, finom olvadó, vajszerű; leve bő, cukros igen kellemes illatu. Érik jul. végén vagy aug. elején. I. rendű. Fája erőteljes, de lassu növési, kuszált lombozatu, rendes termékenységi. Igen alkalmas léczezet mellé dült füzeralakban (*condons obliques*) vagy szárnyasának (*Palmette*) nevelve; sőt erőteljes vadoncz koronájába oltva szálas fának is megjárja. — Gyümölcssei jól megállják helyöket a fán. Ez is egyike az alföldre is — különösen a könnyü, televényes talajjal bíró helyekre — alkalmas körtefajoknak. Nálam az idén is termett; a mult 187 $\frac{1}{2}$ -diki téli fagytól mit sem szenvedett. (KG. 1868. 577. 1.)

Görbefajú körte. (Krummholzbirn; Arbre courbé) Nagy, néha pedig középszerű, hozzas, hasas, buczkos, szára felé elvékonyodó körte. Szára rövid, elég erős, mindkét végén duzzadt s a gyümölcs hegyén többnyire kis mélyedésben ülő; kelyhe nyílt, csaknem a gyümölcs felszínére helyezett; bőre zöldes-sárga, vörhenyesbarnával pontozott és márványozott, szára és kelyhe körül is ugyanezen színnel árnyalt. Husa zöldes-tehér, elég finom, leves, magháza körül köves-szemcsés; leve igen bő, elég cukros, de kevésbé fűszeres. Érik szept.—oct. II. rendű csemegegyümölcs Fája lassunövési, kényes, de elég termékeny. Birszen nem diszlik jól. Kuszált, girbe-görbe növése miatt egyenesdereku szálasfát csak úgy nevelhetünk belőle, ha erőteljes vadonczra koronamagasságban oltjuk. — Nálam e faj sokat szenvedett az 187 $\frac{1}{2}$ -diki tél folytán. (KG. 1867. 775. 1.)

Hoyerswerdai zöld körte. (Grüne Hoyerswerder; Sucré vert de Hoyerswerda.) A középszerűnél jóval kisebb, tompa csigaalaku, vagy tojásdad-gömbölyű, szára felé egyik oldalon néha kissé behajlott körte.

— Rövid szára és nyílt kelyhe többnyire csekélyke mélyedésbe helyezett; bőre sáppadtságával árnyalt világoszöld, jellemzően nagy, sötétzölddel szegett, világosbarna pontokkal behintve; szára és kelyhe körül kissé rozsdafoltos. Husa bágyadtfehér, finom-szemcsés, magháza körül kissé köves, de azért igen leves, édes-savanyúval emelt, muskotályos, bergamotte-izü Érik aug. elején. A mi laza földünkben még eddig — noha nálam több ízben termett már — soha sem érte el azon finomságot, milyennel más vidéken dicsekszik. — Nálam csak II. rendű, míg a francia és német gyümölcsészek nagyrésze I. rendű nyári gyümölcsként szerepelteti. — Fája igen erőteljes, edzett-természetű, sűrű s kissé kuszált lombozatu, tövises igen termékeny. Fajának igen alkalmas. Széles elterjesztésre méltó. (KG. 1871. II. 261.)

Izambert körte. (Graue Herbs-Butterbirn; Beurre gris; Isambert.) Nagy, de legtöbbnyire középnagy, változó alaku, „hol tojásdad, hol egészen hasas s csutkája felé kúpos, hol szabályos körtealaku,” mint dr. Entz helyesen jellemzi, egyenetlen, hoporjas fölületű körte, alapszine zöldessárga, mi azonban tisztán nem igen látható, minthogy a gyümölcs csaknem egészen rozsdá hálózattal van bevonva, mely hálózat napos oldalon bronzszerűnek látszik. Husa zöldesfehér, finom, olvadó, magháza körül némelykor köves; leve rendkívül bő, cukros, finom borizű, kellemes-zamatu. Érik sept.—oct. I. rendű csemege gyümölcs. Fája elég erőteljes, ritkás, kuszáltlombozatu, igen termékeny. Oly rendkívül hideg tél, milyen volt az 187 $\frac{1}{2}$ -diki — az Izambert körtefát is megcsigázza: kevés ápolás mellett azonban ismét magához tér s visszanyeri erejét s termékenységét. Kötöttebb vagy termékeny-agyagos földben az Izambert körtefa bizonyára edzettebb s gyümölcssei még finomabbak, mint a mi televényes, laza földünkben. Homokos földben nem diszlik; egyebütt azonban széles elterjesztésre méltó. (KG. 1872. I. 23. és Kert. f. VI. 1—9.)

Juliusi esperes-körte. (Juli Dechantsbirn; Do-yenné de Juillet.) Kisded, gömbölyű, szára felé kissé összehúzódó körte. Bőre világos-sárga, szürkével pontozott, vörhenyessel mosott, napos oldalon barna-pirossal színezett. Husa sárgásfehér, kissé szemcsés, igen olvadó; leve bő, cukros-zamatu. — Érik jul. közepén. I. rendű. Fája elég erőteljes, edzett, igen termékeny. Gyümölcsseit csomókban hozza. Vadonczon leginkább diszlik. Mosolygó szép, kedvesizű és korán

erő gyümölcsei végett széles elterjesztésre méltó. (KG. 1868. 168 l. és 1870. 791. l.)

* * *

Nyári Kálmán-körte. (Sommer Apothekerbirn; Bon Chrétien d'été.) Mint egyike a legfinomabb aszalványt szolgáltató nyári körtéinknek, mindkét testvérhonban rég idő óta el van terjedve. A nép majd minden vidéken más-más név alatt ismeri. A tiszántuli kerületben majd mindenki — elég hibásan — császár körtének nevezi. — Jókora nagy változó alaku, többnyire tojásdad, hasas, buczkos, havadásos, néha kelyhe felé bordás, egyik oldalon gyakran hizottabb, mint a másikon; vaskos, hosszuszáru; nagy, nyílt kelyhü; vastag, értével sima, de nem sikos bőrü; világoszöld, később aranyárga színü; zöldesszürkével szakadozottan és finoman hálózott; napos oldalán többnyire vörössel mosott s szürkével pontozott körte. Husa sáppadtsárga, tömör, illatos, élvezetkor pezsgő, magháza körül kissé köves; leve igen bő, igen czukros, kissé muskotályos; izébe gyakran némi csekély, nem épen kellemetlen fanyarság is vegyül. Érik sept. I. rendü csemegegyümölcs. Fája erőteljes, korán és rendszeren termő, szabálytalan termetü. Elegendőleg nedves, termékeny, kötött vagy agyagos földben legjobban diszlik. Gyümölcsei jól megállják helyöket a fán. Homokos vagy laza földbe nem való. Ilyen helyt nálunk, az alföldön — ha száraz, meleg nyár után hosszas és esős ősz következik — a Kálmán körte fája ki szokott újra hajtani, kivirágzik s jövő évi terméséhez kötött reményünket rendszeren megcsalja. (Kert. füz. VI. füz. 23—37. és KG. 1872. I. 74. l.)

* * *

Koninck vajoncza. (Konnings Butterbirn; Beurré de Konink, — Cadet de Veaux.) E körtefajról, melylyel a gyümölcsészek még nincsenek egészen tisztában, tanulmányaimat bővebben előadtam a KG-ban, (1872-ik évfolyam, 4-ik szám.) Fajom teljesen egyezik azon Koninck vajonczzal, melyről Baltet, francia gyümölcsész azt állítja, hogy nem más az, mint a Franciaországban „Cadet de Veaux“ név alatt ismeretes körte. Jókora nagy, tompa csigaalaku, hoporjas fölületü körte ez; mely egyik oldalán rendszeren duzzadtabb, mint a másikon. Zömök szára tövénel rendszeren husos és dudoroktól félrenyomott. Kelyhe nyílt, kisebb-nagyobb, sima kerekedésü mélyedésbe helyezett. Bőre sárga, barna pontokkal sűrűn behintett, napos oldalon sáppadt vörössel színezett fakópettyes. Husa sárgásfehér, finom, tömör, olvadó, magháza kö-

rül is csak kissé köves; leve bő, czukros borizü, finom illatu. Érik dec.—febr. I. rendü. Fája erőteljes, edzett, korán és bőven termő. Vadonczon és birsen egyaránt diszlik és szép sűrülombos koronát alkot. Gyümölcseit nem egy könnyen veri le a szél Széles elterjesztésre méltó. (KG. 1872. I. 67. l.)

* * *

Keveron bergamotteja. (Bergamotte Keveron sans pareil) A „Kaláuzt“-t kivéve e gyümölcsről sehoh sem találtam semmi említést. Kovács József, a kitöltővesszejét kaptam, köretkezőleg jellemzi említett művében: „Ifjonta vidáman fejlődik; de korai és bőtermése következtében csakhamar megállapodik; ágai izmosak; vesszei vaskosak; koronája szellős; levelei nagyok, hosszú nyélről csüngők; gyümölcse nagy, bergamotte alaku; szára hosszú, görbült; bőre érdes sűrű és tömött pettyezeténél fogva szennyesnek látszó nem pirul meg; husa sárgás, olvatag, bönedvü, kellemes izü, a maga idején kitünő. Érik apr.—maj. Nálam dec.—februárban ért, meleg szobában. I. rendü csemegegyümölcs. Terjesztésre méltó. (KG. 1871. I. 75. és II. félev 612.)

* * *

Lauer husvétü vajoncza. Téli-esperes (lásd alább).

Napoleon vajoncza, (Napoleon's Butterbirn; Napoleon I-er; Beurré Napoleon.) Jókora nagy gyümölcs, alakja változó, hol tompa csigaalaku, hol pedig igen szabálytalan tojásdad, inkább vagy kevésbé buczkos, hasas, szára felé elvékonyodó s néha behajló; szára vastag, hol egyenes, hol görbült rendszeren oldalt helyezve egy, emelkedésektől körülvevtt mélyedésben; kelyhe zárt vagy felig nyílt; kisebb-nagyobb emelkedésektől körülvevtt mélyedésben üiő. Bőre vékony, sima, bágyadtan fénylő, sárgás-zöld, alig észrevehető, finom pontokkal pontozva s szára és kelyhe körül, — ámbár csak némelykor, — vörhenyes szeplővel bevonna. Husa fehér, finom, olvadó; leve rendkívül bő, igen czukros, igen kellemes izü és illatu. Érik oct. nov. I. rendü. Fája erőteljes, korán és rendszeren termő. Gyümölcsei jól megállják helyöket a fán. A mult 187 $\frac{1}{2}$ -diki télen kisebb-nagyobb fagyfoltok támadtak némely Napoleon vajoncza-fám derekán: de ennek daczára, mégis mindegyik termett az idén (1872) is. Termő rügyeinek mit sem ártott a nagy hideg. Széles elterjesztésre méltó még alföldünkön is. (Kert. füz. VI. 9—17 l. és KG. 1871. II. 613.)

(Folytatása következik.)

Bereczki Máté.

A fehér fagyöngy.

(Viscum album.)

Ki ne emlékeznék vissza gyermekkori játékaire, midőn madárenyvvvel kezében czinege-fogásra indult? Ki ne ismerné az ugy nevezett légyfogókat, melyek nyáron át szobában, konyhában kitétetnek, hogy azok az alkalmatlan, szemtelen legyek oda szállva, reá ragadjanak s hálálukat leljék. Kevesen lesznek, kik örömmel ne emlékeznének és ne ismernék ezen ragadós anyagot, tehát beszéljünk arról, hogy honnan kerül és micsoda fán terem.

Oly növény, mely más élőnövénynek nedvéből táplálkozik és azon tenyész: élősdinek neveztetik. A fagyöngy leginkább dió, alma, nyír, fűz, gyertyán, fenyő, tölgy, bükkfáknak ágain nő azaz élősködik és azoknak tápnedvét a fakéreg alatt buján tenyésző gyökerei által felszívja és saját gyarapodására használja, miáltal mindenestre a nedvet vagy talajul szolgáló fa növéseben akadályoztatik, sőt ha a fa nagyon meglepetik — ki is szárad.

A fagyöngy bokorhoz hasonlít, villa alakú, zöldes szivós fás ágazattal és kemény, sima, örökzöld levelekkel bír, gyümölcse borsó nagyságu fehér, husos, felső részén négy setét ponttal ellátott bogyó, melynek belsejében tojásdad, zöld, ragacsos anyaggal burkolt, 2—3 csirával ellátott mag létezik. Minden ág végbimbója, mint a birsnál virágbimbóval végződik, mely mártius—áprilisben virágzik, a bogyó érik december—januárban. Mint említém, a bogyó husos, puha és bennlévő mag legénytartalmu ragadós anyaggal — viscin — borítottatik.

Ez élősdit nagyon szereti a kecske, szarvas és őz, a bogyót pedig a rigó (vagy süvöltő).

Joggal kérdezheti valaki: mikép kerül a fagyöngy magva a fára és annak ágaira, csak kell, hogy legyen ki vagy mi felvigye? Igen egyszerűen, mondja egy néhány év előtt véletlenül kezembe akadt kertészeti lap, a rigó megessi magvát, a bogyón levő husos részt megemészti, a kemény magvat pedig ragadós burkolatával együtt kihányja, de minthogy ragacsosságánál fogva szájához tapad, a madár iparkodik attól megmenekedni s a fa ágaihoz dörzsöli csőrét, onnét oda ragad az ághoz, és ott kicsirázik.

Innét magyarázható, hogy a fagyöngy álap vagy főgyökere majd mindég az ág oldalából nő és ritkán felső feléből, ha a mag a madár belürülkeivel kerülne a fára akkor nem oldalvást, hanem az ág felső felére kellene hullani és ott csirázni. A fagyöngy csak úgy irtható a fákról ha ez az ággal együtt levágatik, vagy pedig az ágból a gyökérzet kímetszetik, egyszerű letörés vagy kihuzás által ez élősdit még bujább növése ingerejük, gyökerei a fában, mintegy beékelve, beleszakadnak és újra nagyobb erővel, több hajtással iparkodnak az erőszakkal elveszített pótolni. Gondosan kifaragott gyökérzet helye vagy is a sebhely viasszal, vagy legalább agyaggal kevert marhatrágyával jól bekenendő.

A bogyón lévén a ragacsos anyag, honnét hosszas főzés által leválva, gyakran kimosva kereskedésbe hozatik. Itt csak gyógyszerárakban egyáltalában kereskedés útján kapható, erdős vidékeken pedig minden ember érti készítés módját.

E b n e r S á n d o r.

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés december 2-án 1872.

1. A november 4-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván; — tudomásul szolgál.

2. Háromszék főispánja, gr. Kálnoky Dénes tudatja, hogy a világiállítási ügyében közvetlenül a pesti bizottsággal érintkezett — tudomásul szolgál.

3. Világiállítási m. k. biztosság 173. sz. átiratban köszönetet mond azon támogatásáért, melyben egyletünk a biztosság kiküldöttét részesítette s az utólagosan bejelentett kiállítók által küldendő tárgyak sorjegyzékét kéri; — a jegyzék beküldésével egyleti titkár megbízott.

4. Ministerium 11561. sz. a. Pesten a köztelken f. é. november 17-én tartandó tejtermék és magkiállítás alkalmából részvétre buzdítja egyletünk tagjait; — elkésve érkezvén tudomásul szolgál.

5. Ministerium 14949 sz. a. tudatja, hogy a világiállítási költségek fedezésére csak csekély összegekkel rendelkezvén, az általunk igényelt összeg nagyságára nézve részletes jelentést vár; — a kiállítási tárgyak sorjegyzékének végleges megállapítása után jelentés fog tétetni.

6. Ministerium 14947. sz. a. felhívja egyletünket, hogy egy legczélszerűbbnek ismert méhkas példányát küldje fel; egy példány Hutter-féle kas felküldése elhatározott.

7. A m. kir. természettudományi társulata tudatja, hogy a

kiadandó művek után f. évre eső illeték e hó folytán beküldendő; — a 8 frtnyi illeték beküldésére e. pénztárnok ezennel utasittatik.

8. Ministerium 13838. sz. a. egyletünket egy Hutter-féle méhkas beküldésére szólítja fel; — ily kas felküldése már korábban elhatározottatván — tudomásul szolgál.

9. Erdélyi földterhermentesítési alapigazgatóság 729. sz. a. kiutalási ügyben egyletünkhez tudósítást intéz; — hivatalos használat végett e. ügyvédhez áttétetik.

10. Titkár az újabban megrendelt borászati eszközök számláját utalványoztatni kéri; — a 23 frt 70 krnyi összeg kifizetésére e. pénztárnok ezennel utasittatik.

11. Titkár a. m. földrajzi társulat tagsági okievelét bemutatva, a folyó évjegy árát utalványoztatni kéri; — a 7 frtnyi összeg kifizetésére pénztárnok ezennel utasittatik.

12. Titkár jelenti, hogy oltszemi ev. ref. lelkész Kis János a „méhész könyvet“ elkészítvén, az jelenleg a méhészeti osztálynak van bírálata végett kiadva; — a bírálata beérkeztevel a munka evvel együttesen a nmlgu ministeriumhoz fel fog terjesztetni.

13. Titkár jelenti, hogy 215. j. k. sz. alatt nyert megbízása folytán raktári helyiségül a lyceumi nyomda épületében december 1-től április 15-éig két nagy termet utólagos jóváhagyás reményében 200 o. é forintért kibérelt és e helyiséget az összes világiállítási tárgyak központosítására czélszerűnek tartja, miért is a helybeli kereskedelmi és iparkamarát felszólíttatni véli, hogy az ipari cikkek raktározását is itt eszközölvén, a felmerülő költ

éig felét azaz száz forintot egyletünknek megtérítse; — választmány titkár eljárását helyeselve, a kibérlési összeget 200 frtnyi összegben hordozni késznek nyilatkozik, ha a keresk. és iparkamara e költséghez 100 frttal járulni fog; mely határozatról a kamara hivatalosan értesítendő lesz.

14. Titkár jeletti, hogy városunkban jelenleg több ház eladó lévén, az egyleti ház megvétele érdekében a megfelelő intézkedések eszközésére választmányt felkéri; — választmány Páll Sándor, Szentgyörgyi József, Szentkovich Márton tagtársakat és a titkárt megbizva, hogy a házakat tüzetesen megtekintve egy alkalmas telket annak idejében megvételekre ajánljanak.

15. Titkár a torda-aranyosi gazd. tárlat meglátogatása alkalmával felmerült költségeket utalványoztatni kéri; — a 11 frt 24 krnyi összeg kifizetésére e. pénztárnok ezennel utasítatik.

16. Titkár családi ügyek elintézése véget december 20-ától január 8-áig szabadságidőt kér; — választmány a kért szabadságidőt megadja.

17. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Páll Sándor és Ladányi Sándor tagtársak kéretnek fel.

Vándorgyűlési közlemények.

VII.

Jelentése

a báró Szentkereszty György hosszúaszói szőlőtelepének meg szemlélésére kiküldött bizottságnak, melyben résztvettek:

Nagy Ferencz, mint bizottsági elnök.; Simén György, Sándor Lajos, gr. Bethlen Márkus bizottsági tagok; Gál Domokos, mint jegyző.

Ezen 8 hold kiterjedésű, nagyobb részben rieslinggel beültetett fiatal szőlőtelep, egyike Erdély legszebb szőlőtelepeinek. 1869-ben történt az első ültetés, s így egészen fiatal szőlő lévén, előadásunk is csak annyira terjedhet, mennyire ily fiatal szőlőtelepnél észlelni lehet.

A talaj nagyobb részben homok, csillám, s igen kevés agyag vegyületekből áll. A rigolirozás 3' mélyen történt, ennek tulajdonítható, hogy a szőlőtőkék ezen kevés idő alatt, oly szép fejlettségű haladást mutattak főleg a 69 és 70-ben beültetett táblákban.

A rigolirozási költségek a tulajdonos saját állítása szerint holdankint 250 frtot tettek, mely ár jelenlegi drága napszámjainkhoz képest, olcsónak mondható. Szőlőfajok következők vannak képviselve: 6/3 hold riesling; 1/2 hold oportó; 5 tizedhold aszszaltali faj. Ültetési rendszer a négyzet 3 1/2' távolságra. A tőkék ezen egymástól távola nincs kellő arányban a hegy meredekségéhez képest, mi egyrészt a földeli gazdálkodásra; de másrészt főképp a bor jóságára és zamatjára igen káros behatás, mert a szőlőfürt megfosztatván a kellő árnyéktól, nem fejlődhetik avval a folytonos lassu előmenetellel, mely a szőlő valódi zamatjának alkotója, hanem kényszerítették rohamos fejlődésre.

Mivelési eszközök a rendes hazaiak vannak használatban, mi ajánltuk az első kapálásra a francia vagyis ugynevezett kétágu kapát, melylyel ugyanazon erő és fáradsággal dolgozhatni, mint a hazaiak; de előnye e felett az, hogy 1-ször mélyebben hatolva be a földbe, a burjánt gyökereitől együtt kivágja s 2-szor mi legfőbb, szerkezeténél fogva a szőlő gyökereit meg nem sért-

heti, s így a szőlőtővénel levő föld elhuzását lehetségessé teszi, anélkül, hogy a szőlőtőke gyökereire vagy tőkéjére legkevésbé kártékony behatás lenne.

Most áttérünk a szőlőkertnek egy igen nevezetes részére t. i. annak utjai és vizcsatornáira. Ezek képezik a mi erdélyi szőlőtelepeink azon részét, melyre legkevésbé gondot fordítanak gazdáink, s melynek következtése aztán az, hogy hosszú éveken át tett fáradságaink eredményét, egy nagy zápor által képzett rohanó víz ereje pár perc alatt semmivé teszi. Itt ez utak és csatornákra oly gond és ügyesség van fordítva, melyet vajmi kevés talán — fájdalom — ritka szőlőhegyben találunk. Mintaképp ajánljuk ez utak és csatornák alkalmazását szőlőgazdáinknak s ezért nem sajnálunk a fáradságot, hogy tökéletes térrajzát készítsük e szőlőhegynek, melyet ezennel jelentésünkhez csatolunk; hogy így a rajz szemlélése által lehetségessé tegyük azon gazdáinknak a tanulást, kiknek nincs alkalmuk ezen fiatal szőlőtelep megtekintésére.*) Ez utak 2° szélesek; a fordulatoknál 3 1/2° egész 4° Emelkedési nagyság ölénként 5" Ezek egyes alkalmazásának tulajdonítható, hogy azon borzasztó magas, majdnem 50 fok meredek hegyre nem csak gyalog, de szekérrel is minden fáradság nélkül felmenni lehet; mi mind a gazdára nézve fölötte nagy kényelem, mind pedig szüretkor a leszedett szőlőfürtök leszállítását; télen pedig a trágya felhordását oly könnyűvé teszi, milyen szőlőhegyeink ritkájául dicsekedhetünk. De második és legfőbb eredménye ez utaknak az, hogy egyszersmint vízvezetőül is szolgálnak, a fordulásoknál levő elvezető csatornák alkalmazása által. Ennek czélszerűsége látszik is az egész szőlőtelepen, mert daczára annak, hogy oly meredek és homok tartalmu a talaj a vizmosásnak még nyoma sem találatik.

A szőlőtelep meg szemlélése után bemutatta tulajdonos ur, Obert Károly megyesi gépészttől 350 frton vásárolt vassajtóját, melynek egy sajtókádja 50 veder mustot ad; s melynek jóságára elég lesz a tulajdonos azon nyilatkozata, hogy a kisajtolt malátát a kereskedő nem hogy megvinné, de még ha ingyen oda ajándékozna, még akkor sem vinné el.

Egy szóval báró Szentkereszty György azon fiatal gazdák egyike, kinek nemesak a szőlészeti körül, de a gazdaság minden egyéb ágában annyi csinnal, izlés és fáradhatlan szorgalommal találkozik a szemléelő, hogy őt báran legkitűnőbb gazdáink közé sorolhatjuk. Mi részünkről szorgalmat, kitartást kívánunk szívből a fiatal bárónak kitűzött pályáján.

Még meg kívánunk emlékezni F. kete Pál vándortanár urról is, ki fáradhatlan szorgalma által mindenütt, hol csak megjelenik, igyekszik a szőlészeti iránti eloszeretet szikráját feléleszteni lelkesítő buzditása által istápolni s alapos szakismertetéseivel azt minél nagyobb lánggá gyulasztani; az ő fáradhatlan szorgalma, lelkesítő buzditása s alapos szakismeretének köszönhetni, hogy e megyében a szőlészeti oly szép fejlődést nyert ez újabb időben.

Végre ez alkalommal megtekintettük az ott levő u. n. paraszt szőlőket is, s nagyon sajnóan tapasztaltuk, hogy éppen Küküllőmegyében, mely hivatva volna szerencsés talaja, kedvező éghajlata által hazánkban, borászat tekintetében, vezérszerepet vinni, a szőlőmivelés oly annyira el van hanyagolva, hogy nem tudjuk a magas kormánynak es a gazdasági egyesületnek oléggé figyelmébe ajánlani.

*) E térrajz a sajtó alatt levő vándorgyűlési jegyzőkönyvhez van mellékelve Szerk.

VIII.

Jelentése a sz.-csávási és g.-váralyai szőlőtelepek meg-
szemlélésére kiküldött bizottságuk.

A szász-csávási és gógán-váralyai szőlőtelepek megvizsgálására kiküldött bizottságnak, — mely kiküldetését f. évi october hó 5-én végrehajtotta — van szerencséje annak eredményéről a következő jelentést bemutatni:

1. Szász-Csávásnak van 70 hold és 1200 □ öl szőlője, az összes karikás mivelés alatt áll. Ebből H. Gál Jánosnak mintegy 4 holdnyi jól berendezett szőlője van; előjönnek benne többféle hazai és külföldi fajok u. m. oporto, riesling, traminer, pineau gris, kövér, som és vékonyhaju.

Megjegyzendő, hogy Erdély e vidékén ez a szőlő volt legelőbbben beállítva, mint fajszerint rendezett szőlő. (1845.)

Van továbbá Kinizsi Pál és István birtokosoknak 3 hold és 1200 □ öl igen szépen berendezett szőlőtelepük. Itt előfordulnak: a riesling, traminer, zöld sylvaner, croquante, fehér malvasi, frontignan, som, bakator, leányka stb.

Elismerő dicsérettel emlékezik meg a bizottság arról, hogy Kinizsi Pál tagtársnál abban a kedves meglepetésben részesült, hogy a hegyben bemutatott szőlőfajokból igen jól conservált, finom borokat élvezett; a kitűnő zamatu som, leányka, kövér és bakator borok élénken emlékeztették a vendéget arra, hogy küküllőmenti szőlőbirtokos házában van.

Megtéktintette a bizottság Kinizsi Pál tagtársnak gyümölcsös kertjét is, melyet kitűnőnek talált.

Végül nem került ki a bizottmány figyelmét, bárha ez nem tartozott sorosan véve teendői közé, az, hogy Szász-Csávás magyar lakosai igen csinosan építkeznek, lakjaikat és utcáikat tisztán tartják, — hanem itt is bebizonyult, hogy ezen a világon semmi sem tökéletes, mert ezeknek a különben szorgalmas földmiveseknek sok erőnyeik mellett az a hibájuk van, hogy utat csinálni nem szeretnek.

2. Gógán-Váralyán van egy gyönyörű fekvésű Magyarórd nevű szőlőhegy. Ebben b. Bornemisza József, Pásztai Lőrincz és Gál József birtokosoknak mintegy 21 holdnyi igen szépen és czél-szerűen berendezett szőlőültetvényök van.

Itt a kezdeményezés érdeme a b. Bornemisza József — a csatlakozás és jó példa követésének érdemében Pásztai Lőrincz és Gál József osztoznak.

Előfordulnak itten: Semillion, pineau gris és blanc, riesling, traminer, sauvignon, lunel, frontignan, som s több más jeles szőlőfajok.

Ez az ültetvény alig 3—4 éves, s már igen szépen ki van fejlődve s korához képest meglehetősen termést hozott.

Van még egy más szőlőhegy is, Váralya; itt láthatni legtermettebb szőlőket; Gál Józseféből néhány táblát megnéztünk mutatják, hogy szorgalmas gazdájuk van.

Örömmel fedezte fel a bizottság vizsgáló útjában csaknem mindenfelé vándortanár Fekete Pál keze és intézkedése nyomait, — sok ily szorgalmas és kitartó s ekkora talentummal bíró szőlészt kívánunk hazánkban.

Megjegyezni kívánja a bizottság, hogy a som a küküllőmenti hegyeken pompásan diszlik s meg van győződve a felől, hogy a küküllőmenti som s más nemes borok versenyezni fognak Magyarország legelső boraival.

Nem tehetvén a bizottság, hogy bírálata is ne ereszkedjék a szőlőmivelést illetőleg megjegyzi: hogy helyen helyen szépen és jól mivelt táblák is találhatók, de nem lehet tagadni, hogy gyengén mivelt darabok is fordulnak elő.

Végül megemlíti a bizottság, hogy Szász-Csáváson igen kellemetlenül hatott reá az a körülmény, miszerint egy igen gyönyörű fekvésű szőlőhegyben vízvezetők hiányában a szőlő ki van kopva; ez a szőlő a gróf Bethlen Farkasné öngyáságáé.

Szentpáli Ignácz,
elnök.

Májai István,
előadó.

EGYVELEG.

* Lapunk mai számával küldjük szét a „Jónás Lapja“ czimű baloldali népujság előfizetési felhívását; — ajánljuk olvasóink szives figyelmébe.

* A gazd. irodalom hazánkban a jövő évben következő magyar szaklapok által lesz képviselve: Gazdasági lapok, hetenként egyszer két tömött iven előfizetési ár egy évre 10 frt, szerkeszti Pesten Korizmics László vezérlete mellett Mórócz István. — Erdészeti lapok, minden hónapban egy füzet, előfizetési ár egy évre 6 frt, szerkeszti Pesten Bedő Albert. — Kertész gazda, hetenként egy iven, előfizetési ár egy évre 5 frt, szerkeszti Pesten Girókuti P. Ferencz. — Borászati füzetek, havonként egy füzet, előfizetési ár egy évre 5 frt, szerkeszti Pesten dr. Entz Ferencz. — A nép kertésze, havonként kétszer egy iven, előfizetési ár egy évre 2 frt, szerkeszti Rákos-Palotán Lukácsy Sándor. — A gyakorlati mezőgazda, havonként háromszor egy-egy iven előfizetési ár egy évre 4 frt, szerkeszti Keszthelyen Sporzon Pál, — végre az Erdélyi Gazda. Azonkívül a „Pesther Lloyd“ és „Ungarischer Lloyd“ hetenként külön gazd. melléklapot adnak.

* Tudósítás. Az „Erdészeti kistükör“ sajtó alatt van és közelebről fog megjelenni. Az elháríthatlan akadályok által okozott késedelem miután szerző azt különben is a munka előnyére használta fel, a t. megrendelőnek és előfizetőknek kárpótolva leend.

* Füstölthus. Hogy izletes füstölthust előállíthassunk, szükséges a füstölendő hust a leölt állattól melegen eltávolítva, azonnal a már előkészített 1 rész porátört sálétrom és 32 rész só elegyében jól megforgatni s bedörögni; ezután annyi rozskorpával behinteni, a mennyi csak rajta marad; most közvetlen így, vagy még jobb egyrét papírba burkolva a füstbe akasztani. — A korpa eltartoztatja a füst közmásító részeit és meggátolja a husnak meleg általi erős kiszáradását. Az ily módon előállított füstölthus a mellett hogy sokkal tovább eláll, még sokkal jobb izü is a közönséges füstölt husnál.

* Clayton Shuttleworth és társa híres gazdasági gépgyára, mint haljuk Kolozsvárt ügynökséget és raktárt fog felállítani, hogy, a gépek beszerzése ez által olcsóbbá és kényelmesebbé váljék.

* A dőhányjövődék, államjövödelmeink egyik leggazdagabb forrását képezi. Eredményeinek megítélésénél

nem szabad azonban kizárólag a kincstár tiszta hasznánál megállapodunk, hanem mérlegelnünk kell a hatást, melyet ezen egyedáruság közgazdaságunkra, nevezetesen a dohánytermelésre gyakorol. E hatás pedig most annyival inkább szem előtt tartandó, miután az egyedáruságot reformálni szándékoznak.

A dohánynyal beültetett terület és a beváltott mennyiség 1868 óta nagyon alászállt. Az említett évben 95,000 hold területről 865,000 mázsát. — 1869-ben 58,000 holdról 268,000 mázsát, — 1870-ben 75,000 holdról 735,000 mázsát és 1871-ben 68,449 valósággal beültetett holdról 610,209 mázsa dohányt váltott be a magyar kincstár. A csökkenés még nagyobb arányokat ölt, ha e számokat a mindenben kedvező 1867. év eredményeihez viszonyítjuk; ekkor ugyanis 112,089 holdnyi terület volt dohánynyal beültetve, a melyen 891,504 m. dohány termett. Egyébiránt, ha eltekintünk az általában kedvezőtlen 1869-ik évtől, melyhez képest az 1870-iki eredmény látszólagos emelkedést mutat, a hanyatlás állandónak bizonyul és az 1867-ik 891,000 mázsa terménynek 1871-ben 610,000 mázsára való következetes apadásában tükröződik.

Ezen csökkenés különben más számeredményekben is észlelhető. Így az örökös tartományok részére eladott nyers anyag és gyártmányokért befolyt 1868-ban 6,600,000, 1869-ben 5,760,000, 1870-ben 2,900,000 frt.

A dohányjövődék a múlt évben 14 millió frt tiszta jövedelmet hozott, 1870-ben 9, 1869-ben 12 és 1868-ban 13 milliót. A tiszta jövedelemnek 1868-tól a múlt évig mutatkozó következetes apadását a gyárakban szükségelt nagymérvű beruházások, készletvásárlás és építkezések okoz-

ták. Ennek következtében 1868-ban -ben 7, 1869 8 és a reá következő évben 9 gyár működött. A múlt évben nem állított új gyár, de a fennállóknak üzleti terjedelmé nagy mérvben szaporított. Mindezek dacára saját gyáraink nem képesek a szükségletet fedezni. 1871-ben 461 millió darab szivar gyártatott hazánkban, 189,000 mázsa pipadohány és 1833 mázsa burnót és mégis külföldről be kellett hozni, 43 millió darab szivart és 61,720 mázsa pipadohányt. A múlt évben az e'özöz képest 10 millió szivarral és 18,000 mázsa dohánynyal több fogyasztott el.

Piaczi árak.

Kolozsvártt 1872. év december hó 30-iki heti vásár árjegyzéke nagy vékával. Tisztabuza 3 frt 20 kr, - elegybuza 2 frt 15 kr, rozs 2 frt — kr, törökbuza 1 ft 70 kr, zab 70 kr, árpa — ft — Pityóka 1 frt. Káposzta száza — frt. Marhahus fontja 21 kr, sertés-hus 24 kr, ő szalonna 48 kr, turó — kr, háj 45 kr, hájzsir kupája 1 ft 10 kr, pulyka párja 4 ft, lud 3 ft — kr, csirke 80 kr, réce 1 ft 30 kr, tojás 4 drb. 10 kr, egy hosszú öl fa 22 ft, 1 kurta öl 13 ft, 1 piaci szekér fa 5 ft, 50 kr, deszka párja 1 frt.

TARTALOM: Szerkesztői szó. — Gyümölcsseim (folyt). — A fehér-fagyöngy. — Tarsalgó: Választmányi ülés december 2-án — Vándorgyűlési közlemények. VII. VIII. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Hirdetések.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt

(alapítva 1865-ben)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben

5 milliót

(1) halad, köztudomásra hozza hogy az idei

(14—*)

takarmány és gabona biztosítási üzlet

megnyilván, ezen osztályba vágó minden biztosítási ajánlatok elfogadtatnak.

Biztosíthatók pedig tűz ellen mindennemű takarmányfélék és gabonák, szabadban vagy fedél alatt, boglyákban, asztagokban vagy magtárban. Elcséplés után a biztosítás a magra is tovább foly, ha az iránt jelentés tétetett. Az épület biztosítási osztályánál kiváló figyelembe ajánlatnak a „Victoria” által életbe léptetett.

„társas-, árva vagyon- és egyházi biztosítás”

mire nézt külön, rendkívül kedvezményes, díjszabások vannak megállapítva.

Házi berendezések, mint butor, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál.

Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasút-építkezésekre, kereskedelmi raktárookra, boltokban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra stb. tűzvillámcsapás, rombolás, robbanás és kihurcolkodás veszélye ellen

Egyszersmind felhivat k a t. közönség

életbiztosítási

ajánlatait is a „Victoria”-nál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálunk a társasági felügyelők s vidéki ügynökségek

a „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.

Ny. K. Papp Miklós gúzsajtóján Kolozsvártt.

Melléklet: lapunk egész évi tartalom jegyzéke